

Ametiühendusline kuutiri

Ilmuub kord kuus.

Adressid:

Toimetus: Lembitu tän. nr. 4, krt. 4, Tallinn.

Talitus: postkast nr. 367. (S. Broksmägi 4).

Telefonid: Toimetusel 3-77; talitusel 3-61.

Nr. 1

Jaanuar ja Beebruar 1925.

Nr. 1

B5541

~~Sf 1180~~

Kust uuesti alata?

Tööspelga usinuse ja püsivusega rühkis ja lõi Eesti töölistkond oma organisatsioonid, loondas neid ülemaailjelt ja oli sammumas kiiresti sinna astmele, kuhu on jõudnud juba teiste haritud maade töölised. Kuid Eesti töörahva katsumiste karikas ei olnud veel mitte täis. Üks õnnetus langes teise järele ta organisatsioonide kaela ning praegu seisame jälle katise künna juures, kus olime isevalitsuse lõpupäewil. Otseski mingi needus lasub meie proletariaadi kohal, et suur osa sellest, mis ta algatab, hähtub warsti, veel enne, kui wähe-
matki tööwilja oleks saadud maist.

See on kurb, kuid on wmeti tõstasi, millega peame edaspidiselt arwestama.

Meie ei taha peatada nende põhjuste kee-
ruline puntra juures, millest tingitud see kurb tõstasi, oleme ennemgi küllaldaselt sellest kõne-
lenud ja igaihele peats see ka selge olema; ennem tehtud wigu oleme arwustanud, nende kordamise eest tööliskulli hoiatanud, nüüd on tarwis wastata küsimusele: kust uuesti alata, mida kõigepealt ette wõtta, et meie töölistkond muutuks jällegi jõuks, mis aitab edasi wiia ühiskondlikku arenemist ja praeguse korra juures kindlustada igat ühiskut tööjõu müügist elawat inimest?

Wastus on muidugi igiwana, niisama wana, nagu töölistkumine isegi — tarwis uuesti organiseerima hakata, tarwis jälle kutseorganisatsioonide ülesehitamisega algust teha. Kutseorganisatsioonid on töölistkumise alusmüüriks, ilma nendeta ei ole mõeldaw ükski edusamm. Sellepärast leiame organiseerimise küsimust lõpmatuseni kordumas ka wäljamaa töölisorganisatsioonide päewalorras, kuigi nende iga ulatab paljude aastakümne-
tesse ja nad liikmete arwu poolest seisawad meist wõrrota kõrgemal astmel. Teatakse ja

tuntaffe: organiseerimisküsimus on töölis-
klassi eluküsimus!

Just sellepärast ei tule meil jääda peatama katise künna juure, just sellepärast ei tohi heidutada meid senised apardused.

Olgu töölisorganisatsioonide praegune seisukord kirjeldamatu halb, lasugu meil ees paljalt suitsewad waremed, wmeti ei saa salata, et organiseerimise töö uuesti algamine ei ole meil praegu mitte rassem, kui 7—8 aastat tagasi, enim ehk küll piisut kergem. Sulutat ühijustest — mõtlen siin peaasjalikult maa-
töölise ühijusi — on suuremalt osalt kohtadel salgatesed järele jäänud ja nende keskel leidub inimesi, kellel ei puudu tahe ja teatawal mää-
ral oskus organiseerimistöö alal. Meid on tarwis wirgutama hakata ja nende kaudu uuesti ühijused ellu kutsuda. On algus teh-
tud, stis ei ole kahtlust, et asi uue hooga ede-
nema hakkab, kui ühijuste töö ja tegevus ra-
jatakse õigele alusele.

Need töölisorganisatsioonid, kes veel tege-
wusse jäänud, peatsid siin algatuse ühes sot-
sialistlikkude parteidega enese peale wõtma. Seks korraldatagu juba lähemal ajal ühine nõupidamine, kus wõiks wäljatöötada täpne tegevuskawa.

Teatavasti on Tartu töölisühijuste tege-
lased juba alguse teinud ühijuste keskkõonduse korraldamisega ja tahame loota, et see neil ka täielikult korda läheb. Narwa töölised on paaril korral oma üdise ametiühijuse põhikirja registreerimisele saanud. Samuti kuuleme, kuidas nii mitmelt poolt maalt nõutakse kutseühijuste normaalkõhikirje. See kõik peats andma julgust kahtlejatele, wastuwaidlema-
tult tõendades, et arusaamine organiseerimise tähtsusest on tunginud sügawamale, kui et se-
da ühe sifeministerliku käeliigutusega saaks häwitada.

Sellepärast ärgem viitkem aega. Kõik, kes omal ajal on oja võtnud tööliskonna laialipuistatud killukete korraldamisest, asugu uuesti oma vastutuskäikale kohale. Alalugu õpetab, et tööliskõikumine on elujõuline liikumine, ta ei saa hävineda seni, kui püsivad ühiskondlikud klassid. See teadmine peab

olema meie juurimats ergutajeks ja andma jõudu üle jaada kõigist ajutisest raskusest.

Meie ei kahtle — energilise töö ja tegevusega suudame praeguste suitsivate varemete asemele uuesti ülesehitada töölisklassi võitlusorganisid — ametiühijuste võrgu.

Misjuguised peavad olema tööliste ühijused.

Meie, see on Eesti töölisklassi, organiseerimistöök, mis algas 1905. aastaga, on üle elanud raskeid päevi. Algujast kuni tänapäevani ei ole meie ühijused, mida nii mitmel korral, mitmejaguusel kujul ja tingimustel on loodud, veel foridagi saanud oma otjekohese ülesande juure kõrgemalt asudagi kui neid juba karm seaduse käsi on tabanud.

Töölisklassiühijuste tähtsusest ei malka viist pikemalt rääkida, loodetakse on see juba iga-ühel selge.

Et meie tööliste seisukord, kelle majandus-ajad ja muud elutingimused kohutavalt viletsad, ei parane ennem, kui nemad ei ole organiseerunud.

Mida tuleks meil niidud teha? Selle küsimuse peale on üks ja ainus vastus, see on: meie peame uued ühijused asutama, nii kui seda enamasti, kui meie ühijused suluti, meil ja mujal tehti.

Nii seisab meie töölisklassi praeguse filmat-pilgu ülesanne töölisklassiühijuste loomises, misjuguise ülesande täitmisele peame asuma võitluse ja teadlikult.

Kõige jelle tõttu, et meil kogemused puuduvad, on raske meie töölisklassiühijuste konstrukt-siooni kohta öelda, misjuguine nendest meie oludele kõige kohajem oleks. Kriti tähtis on see praegusel filmat-pilgul, kus meie töölisklassi enamusel, s. o. vabrikur, põllu- ja väiketoostuse-töölistel, ühijused puuduvad ja uute loomisele asuda tuleb.

Misjuguise kujul, see on misjuguise konstrukt-siooni peavad meie uuesti loodavad ühijused omama? Selle peale leiame vastuse, kui meeldime, kui kaugelviidatavad on ettevõtjate ühijused. Nagu Eesti võime näha, on meie ettevõtjad koondunud arvud oma ühijuse ümber ülemaailmes ulatuses. Töölisklassi-

ühijused, millede ülesanne võidelda kapitali pealevõitu vastu, peavad ka jama ulatuses olema kui seda on kapitaliühijused, s. o. ülemaailised.

Seepool ette loodud põhjustel peame tunnistama, et meil loodavad koondused peavad olema ülemaailised liidud, kuhu koonduvad töölised teatud tööstusalalt. Nii oleksid töölised igast vabrikust, näiteks metallitööstuses, koondatud oma vabriku osakonda, mis ei ole aruud kui „Metallitöölised liidud“ osakond. Ühijuguseid osakondi avada ei oleks mitte raske, kui on juba valmis registreeritud liidu põhikiri, osakonda arvamine, ükskõik kus linnas, siinmils teatamise korras. Misjuguise liidu juhatusse valiks iga-aastane liidu ülemaailme kongress, kongress oleks ka ühtlasi liidu kõrgem asutus, juhatus oleks tema otjuse teostaja ja juhtimõõride andja osakondadele.

Peale liitude loomise tuleks asuda ülemaailse liitude esituse ja tema otjuse täidekaatja orgaani loomisele, kelle ülesannete hulka kuuluks liitude kongressi otjuse täitmine, kõlde üldtöölisklassiühijuste lahendamise ja rahvusvaheline läbikäimine teiste vastaste koondusega. Peale selle oleks liitude esituse ülesandeks veel kõlde võitluskapitaalide loomine enese hoolde alla ja nende üle valitsemine.

See oleks liidudalt, mis võiks öelda uute organisatsioonide kohta, misjuguiseid meie võitluse peafime looma, kui ei talja ajavatlast mahamulljutud jaada.

Seltsimehed tehastes, põllutöös ja väiketoostuses, asuge tööle oma võitlusorganisatsioonide loomiseks. Vooge ülemaailised ühijused ja astugem nendesse liidmeteks, seda mitte kui moodi vaid kui kõrgi võitlusabinõu võttes, asugem juba täna nende loomisele. R.

♦♦♦♦♦
Seltsimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühijuslist kuukirja“ tellimise ning kaastööga.

Üüriseadus wäljamaal.

Rõdigiis maades, nii neis, kes sõjast oja wõtsid, kui ka neis, kes erapooletuks jäid, oli seismas sõja kestel ehitustöö, mis ka peale sõja lõppu eelsõjaaegjeni arenenud ei ole. Selle tagajärjeks oli teraw korteripuudus ning üüride normeerimine kogu Euroopas. Üürinormeerimisega käsikäes käis üürnikkude wäljatõstmise piiramine ja elanikkudele riigi ning omawalituse poolt uute odawate korterite ehitamine ning eraehituste toetamine.

Üüri kõrgus oli sõja kestel igalpool kaugele maha jäänud teiste ainete hinnast ja ka wii-masel ajal on üürisid väga ettevaatlikult tõstatud, peaaesjalikult eesmärgiga wõimaldada omanikkude elumajade korrashoidmise.

Üüri hindade tõus, wõrreldes eelsõjaaegsega, kõikus 10 prots. kuni 100 prots. Nii oli Itaalias, Daanis, Inglismaal korterite üür tõstatud 10 prots. wõrra, kuna muude ainete hinnad olid tõusnud 60 kuni 400 prots.; Belgias ja Ungaris üürid 30 prots., toiduained olid aga näiteks Ungaris tõusnud umbes 3000 kordseks. Saksamaal kõrgendati üüri ning määrati üürihinnaiks 30 kuni 33 prots. eel-

sõjaaegsest hinnast, mis isegi mõõduandmates ringlõnddes pahameelt sünnitas, et jeda töölistel madalate palgade tõttu raske maksta.

Kuigi elukalliduse tõusuga ka üüride hinnad kõrgemale kruwiti, jäi püsima tuntam wahel üüri ja muude hindade wahel. Ning üldine on seisukoht, et üüre ei tohi enne wabaks anda, kuni uusi elukorterisi sel määral juurde ehitatud ei ole, et nad rahuldawad nõude, ning palgad on tõstatud wastawalt elukallidusele.

Meil on aga riigi statistika keskbüroo hiljuti awaldatud andmete põhjal tööliste palgad 50 prots. eelsõjaaegsest, see on pool endist palka, kätjamatad toiduained on aga eelsõjaaegsest kallimad ja kui kuuldused üüriseaduse peatsest kaotamisest peaksid õiged olema, siis tuleb meie pool nälgimud ja kehakatteta töölistel warsti muti moodi loopaid eluajemeks kaewama hakata ning meie wiletsate tööliste korterite arw jaoks muidugi kütmata mullaaukudega rikastatud.

Kas jeda peawadki parempoolsed seks õn-nistawaks korterikriisi lahendamiseks, mida üüriseaduse kaotamisest oodatakse?

Palgawõitlus Skandinaawia mail.

Kuna waewalt Skandinaawia mail — Rootsi, Norra, Daani — tööliste palgalepingud sõlmitti harilikult 2—5 a. peale, sundis pärast sõjaaegne kindlustetu olukord tarwitusele wõtma iheaastased lepingud, jättes weelgi wõimaluse muuta palganorme wastawalt elukalliduse intessile. Selle tõttu on nüüd neis mais palgawõitlused väga sagedased ja seal juures juureulatustlikud, sest harilikult tulewad aasta wahetusel kõik palgalepingud läbiwaatamisele. Võitlus keerleb peaaesjalikult palgaküsimuse ümber, sest 8-tunnilisele tööpäewale ei kipu tööandjad enam tõstijelt kallale.

Daanis ütles tööandjate liit läinud oktoobris üles kõik — umbes 200 — lepingut, mille alla kuulus üle 100.000 tööliste. Seni on korda läinud sõlmida ainult vähemaid kokkuleppeid, näit. — pagaritöölised, raamatukõitjad, maatöölised ja mõned teised alad, kus maksma jäid endised palganormid ühes õigusega — nõuda nende muutmist wastawalt elukallidusele käesolewa aasta augustikuul. Üldiselt nõuawad töölistes palgakõrgendust, kuna tööandjad jälle tahawad palkasid 10% alla suruda ning ette wõtta muidki halwendusi. Et furnudpunktiit edasi saada, wõt-

sid hiljuti walituse wastawad organid läbirääkimiste algatuse eneste kätte.

Rootsis pifendati juurem oja tariifilepinguid endistel tingimustel, kuna teistes kätte saadi wäikseid palgakõrgendusi. Dotamatult kuulutasiid aga tööandjad tööjulu 130.000 tööliste kohta. Nähtawasti taheti sellega ära hoida ojalisi streike ja töölistele palgawõitlust peale suruda ebasoodsates tingimustes. Tööjulg wõeti ette ka paljusis sarnastes ettemõtetes, kus juba kokkulepe oli saawutatud. Walituse poolt määratud komisjonil, kellel ülesandeks läbirääkimisi juhtida, on seni korda läinud kokkulepet saawutada shotolaadi- ja suhkrutööstuses, kus siis ka tööjulg lõpetati.

Norras pandi maksma pärast läinud suwist suurwõitlust kaheaastane lepingute kestus, kusjuures töölistel õigus jäi käesolewal aastal nõuda palganormide kokkufõlastamist elukallidusega. Et rahulda tööandjad nõudmist, on töölistel õigus kõik lepingud kolme-kuulise etteteatamisega üles ütelda. Et elukallidus on tõusnud, efines ametiühisuste liit palgakõrgenduse nõudmisega. Läbirääkimised on käimas. Et saawutata kokkulepet, on oodata lepingute ülesütlemist ja ägedat palgawõitlust.

Balti riikide riigiteenijate konverents

peeti Riias, 13.—15. veebruaril j. a. Konverentsist võtsid osa Läti riigiteenijate organisatsioonide poolt 16 jaadikut, Eesti poolt — 12, Leedu poolt — 8 ja Soome poolt — 1 jaadik (viimane ainult informatsiooni otstarbel).

Konverentsi presiidium waliti Läti, Leedu ja Eesti jaadikutest ja viimaste poolt oli presiidiumis W. Laak ja S. Murk.

Konverentsile oli terwitustelegramme tulnud suurel hulgal kõikidest Balti riikidest mittemesuguste isikute ja asutuste poolt.

Peale muude olid terwitustelegrammid saanud Läti riigipresident, Seimi esimees, peaminister, välisminister ja teised. Siiski olid ilmunud konverentsi terwitama Riia linnapea ja kõikide Balti riikide walitjate esitajad Riias.

Konverentsil arutati riigi- ja omawalitjuse teenijate õiguslist ning majanduslist seisukorda ja nende teenijate organisatsioonidesse puutuvaid küsimusi, mille üle wastawad resolutsioonid vastu võeti. Et konverentsist nelja riigiteenijate esitajad osa võtsid, sellepärast ei töötatud resolutsioone mitte peensusteni välja, waid võeti ainult põhimõttelised seisukohad vastu, mis konverentsil esitatud ühes ehk teises riigis juba maksmas on ja seega jelles asjas kogemusi olemas.

1. Teenistuse seaduse

asjus võeti otsus vastu, et igajugune liigitamine teenijate hulgas ametnikkudeks ja wabalpalgalisteks ära jääks: erilist rõhku ei tuleks mitte hariduslike tvenjuse peale panna, waid rõhkem teenija osawuse ja wilumuse peale; riigiteenijate õigusline ja majandusline seisukord peab seaduse läbi wäärilistelt kindlustatud olema, et mitte mõne ühiku wõimukandja meelewalla alla sattuda ja riigiteenijate organisatsioonide arwamist tuleb ilka ühes kui teises asjas tähele panna j. n. e.

2. Pensioni seaduse

asjus võeti otsus vastu, et selle seaduse alla peawad kõik riigi- ja omawalitjuse teenijad ilma ühegi erandita kuuluma.

Pensioni kasjasje maksawad ainult teenistuse andjad, kuna teenijad sellest wabad on ja nende palgast mahaarwamisi ei tehta. Endine teenistuse aeg Wene keisri, Aereuski, kommunistide ja Saksa okupatsiooni ajal tuleb täiel määral arwesse wõtta, ja mitte erandist teha, näituseks kahe aasta teenistuse ühe aasta ettearwamisel, mõne walitjuse aja arwesse wõtmata jätmisel ehk muul teel. Pensionit tuleb anda wäljateenitud aja eest ilma pensionijaaja wanadust arwesse wõtmata j. n. e.

3. Disiplinaar-kohtute

asjus võeti otsus vastu, mille järele need kohtud tulewad asutada riigiteenijate wähemate ametieffimiste asjade arutamiseks pariteetlisel alusel walitjuse ja riigiteenijate organisatsioonide esitajatest. Karistusena võiksid need kohtud määrata: hoiatus, märkus, noomituis, rahatrahn ja ametist wallandamine.

4. Tööpäewa

asjus võeti otsus vastu, et see wõib kesta waimlistel töötajatel 6 tundi ja füüsilistel (kehalistel) töötajatel 8 tundi, mille juures nende töötajate liigitamisest waimlise ja füüsilise töö järele toimetaks sellekohane komisjon, millest riigiteenijate organisatsioonide esitajad hääleõigusega osa wõtaksid. Ületunni töötgemisest tuleb hoiduda ja seda ainult lubada erakorralistel kiirtel juhtumistel. Naisterahwaste öötööd tuleb wäga piirata ja imetajatel naistel iga 3 tunni järele waba aega anda imetamiseks.

Soomes, Lätis ja Leedus on riigi- ja omawalitjuse asutustes juba ammu 6-tunniline tööpäew makses, kuna Eesti walitus aasta tagasi selle jün 7 tunni peale pikendas, Lätis on laupäewiti tööaeg lühendatud üegi juba 4 tunni peale.

5. Palkade asjus

olid wäljatöötatud iga konverentsist osawõtja riigi kohta sellekohased elatis-alanumäärad, mis wäga hirmutawa ülemaate andsiwad palga teenijate majanduslike seisukorra kohta. Neist ülewaadetest selgus, et Soome riigiteenijad on majandusliselt kõige paremine kindlustatud, sest neil on elatistminimumi järele palgad kord seadusandlisel teel wäärilistelt normeeritud ja elukalliduse tõusu ehk alanemise korral wõib wabariigi walitus neid palkasid karwiliselt kõrgendada ehk alandada. Wõrreldes teiste riikidega on Eesti riigiteenijate palgad wäga madalad, mis suuremale hulgale äraelamist et wõimalda, sest üle 90 prot. kõigist riigiteenijatest saab alla elatistminimumi palka. Wõeti otsus vastu, et Soome eeskjuu järele ka teised riigid oma teenijate palkasid normeeriksid.

6. Omawalitjuse teenijate

kohta võeti otsus vastu, et kõik soodustused ja mõnused, mis riigiteenijate kohta illes seatakse ja maksma pannakse, need ka omawalitjuse teenijate kohta peawad käima.

7. Riigi- ja omawalitjuse teenijate ameti- (kutse-) ühijuste

kohta võeti resolutsioon vastu, et need teenijad suurel arwul oma kutseühijuste ümber koonduks ja sellega katsuksid ülesseatud nõud-

nisi suurema eduga läbi viia ja muidu oma kultuurilist, diguslist ja majanduslist seisukorda parandada. Selleks tuleb virgutustööd teha kõnekoosolekute ja kirjanduse kaudu, aga ka muul teel, näiteks kooperatiivide, laenuhoiakassade asutamise j. n. e. teel.

8. Eesti riikide riigiteenijate liidu asutamine otustati jaatavalt ja vastav põhifiri võeti vastu.

Selle järele oli liidu organideks büroo ja konverents. Büroo asukoht on Riias ja tema seisab koos iga riigiteenijate keskliidu poolt valitud kahest jaadikust.

Konverentsil valitakse täieline üksmeel ja kõik otsused võeti vastu ühel häälel, sellega on ka seletatav see asjaolu, et lühikese aja jooksul jõuti läbi arutada väga palju põhjapanema tähtsusega asju.

Läti riigiteenijate ühingu poolt anti konverentsi jaadikutele täieline prii ülespidamine ühes korteriga. Ka waimliste huvide eest kanti väga suurt hoolt. Nii näiteks, anti konverentsi jaadikutele ooperisje ja kontsertballidele prii piletid j. n. e.

Konverentsist jäi kõikidele jaadikutele kõige parem mulje ja kõige paremad mälestused.

Sans Murf.

Tööpuudusest ja selle põhjustest Lääne-Euroopas.

Raskemaks sõja tagajärjeks elukalliduse, korteri häda ja laiemate rahmahulkade wae-seksjäämise kõrval on tööpuudus. Tööpuudus ei anna töölistel võimalust oma laastatud olemist kohendada hakata, allasurutud palga elu-nduetele vastavalt suurendada, töötingimisi parandada. Tööpuudus on kui luupainaja, kes näljapalga eest tööle sunnib, kes kõigea sunnib rahul olema, mis ettemõtja ka ei pakuks, kui see aga poolnälgunud olemiski võimaldab.

Kogu Euroopa ägab tööpuuduse all.

Sgast 100 ametiühituse liikmest, wõi tööpuuduse vastu kinnitatud töölisest oli jaanuarist kuni juulini tööta:

	1910 a.	1911 a.	1912 a.	1913 a.
Saksamaal . . .	2,1	1,9	2,0	2,7
Inglismaal . . .	4,8	3,1	4,0	1,9
Daanis	10,6	10,7	8,3	7,7
Rootsis	—	7,7	5,9	4,8
Norras	3,5	2,1	1,4	1,8
Hollandis	—	—	—	4,6

	1921 a.	1922 a.	1923 a.	1924 a.
Saksamaal . . .	3,7	1,4	5,1	15,7
Inglismaal . . .	15,0	16,2	12,0	7,7
Daanis	20,0	22,2	13,8	12,4
Rootsis	24,3	26,7	14,6	10,5
Norras	16,9	20,6	11,6	6,6
Hollandis	12,0	13,8	13,3	11,4

Kuigi 1922. a. alates tööpuudus kõigis maades peale Saksamaa on hakanud alanema, ei wõi loomulikult seisukorrast veel juttugi olla, sest tööta töölisate arv on üldiselt enam kui kahetordne eelsõjaaegsega võrreldes.

Tööhvarude järele ühikutes maades on iga 100 ametiühituse liikme kohta, wõi tööpuuduse vastu kinnitatu kohta tööta töölisi:

Inglismaal.

1924	ehitus-tööst.	sõe-tööst.	masina ja laemaehtis.	metall-tööst.	puu-willat.	kestmine
jaanuar	4,1	0,9	17,1	8,7	7,0	8,9
weebruar	4,1	0,7	16,6	8,8	6,8	8,1
märts	4,1	0,9	15,8	7,5	5,8	7,8
aprill	3,6	0,9	15,6	7,2	6,0	7,5

Saksamaal.

1924	ehitus-tööstus	wee-tööstus	puutööst.	metalli-tööstus	kiutööst.	toidu ja maitseain.	naha-tööstus	kestmine
jaanuar	71,1	18,5	21,0	27,1	9,4	14,4	13,7	26,5
weebruar	71,2	19,1	14,8	28,2	8,5	13,5	8,8	25,1
märts	36,9	16,4	9,6	22,2	4,9	7,2	4,0	16,6
aprill	14,3	13,6	6,4	16,9	3,1	6,4	2,3	10,4

Hollandis.

1924	ehitus-tööstus	riietamis-tööstus	puutööst.	metalli-tööstus	kiutööst.	toidu ja maitseain.	naha-tööstus	kestmine
jaanuar	50,0	18,5	22,8	20,2	7,8	15,0	7,5	22,4
weebruar	31,1	16,2	18,9	16,7	10,1	14,4	5,3	15,8
märts	21,0	7,3	15,4	13,7	6,9	13,4	2,7	11,0
aprill	8,3	1,3	10,6	10,9	5,9	11,1	2,2	7,1

Nagu neist andmetest näha, on ainult mõnes ühikutes tööhvarus tööturu seisukord jarnane 1910—1913. aastate seisukorraga. Nii läheneb eelsõjaaegsele seisukorrale Inglismaal ainult ehitustöölisate ja sbeakawajate seisukord.

Saffamaal paraneb ses suunas nahatööstuse seisukord ning Hollandis naha- ning riitevalmistamistööstused. Teistes tööstusharudes kestab kriis suurema või vähema teravusega edasi.

Euroopa tööpuudusega ühenduses on huvitav vaadelda andmeid Ameerika tööstuse kohta. Nimelt töötas töllisi New-York'i osariigi tähtsamates tööstusharudes:

	Kõigis harudes		Metall- ja masinat.	
	1914 a.	1924 a.	1914 a.	1924 a.
jaanuar	100	106	100	130
veebruar	100	107	100	130
märts	100	108	100	130
aprill	100	104	100	126
mai	100	100	100	120

	Kiutööstus		Puutööstus		Raha kummi	
	1914 a.	1924 a.	1914 a.	1924 a.	1914 a.	1924 a.
jaanuar	100	92	100	107	100	113
veebruar	100	95	100	107	100	116
märts	100	94	100	107	100	117
aprill	100	89	100	105	100	113
mai	100	85	100	101	100	107

	Kemia tööst.		Paberi tööst.		Toiduainete t.	
	1914 a.	1924 a.	1914 a.	1924 a.	1914 a.	1924 a.
jaanuar	100	108	100	106	100	90
veebruar	100	108	100	106	100	94
märts	100	107	100	103	100	95
aprill	100	107	100	103	100	91
mai	100	106	100	102	100	91

Magu sellest tabelist näha, on tölliste arv kõigis tähtsamais tööstusharudes kasvanud, peale kiu- ja toiduainete tööstuse. Eriti on aga tööstus laienenud metall- ja masinaehitustööstuse alal — ligikaudu ühe kolmandiku võrra.

Juba nendest vähestest numbritest paistab, et Euroopa tööstuskriis mingisuguse tööstuskeskendumite ümberpaigutamise viil on, mis sõja kestel sündinud. See ümberpaigutus on sündinud sõjaeelse kiire suurtööstuse arenemise tagajärjel okeaanitagustes maades, nimelt Jaapanis, Lõuna-Ameerikas (Brasíliias, Argentinas, Mehhikos), Austraalias, Kanaadas, Indias, eriti aga Põhja-Ameerika Ühisriikides.

Jaapan on sõja kestel feodaal-riigist suurtööstuslikuks riigiks arenenud. Ta sai hiigla tellimisi sõjavarustuseks ning võis valmistada turgudele, mis sõdivate riikidest rahuldamata jäid. Selle suurtööstuse järsku arenemise tagajärjeks oli kriis 1919.—1921. a. Kuid see kriis on mööduv ning Jaapani suurtööstus on vahelpeal end niimõrd suutnud organiseerida, et ta Euroopale on saanud tunnataks võistlejaks.

Brasíliias on hoogu võtmas mäetööstuse arenemine, Argentinas on põllutöö kõrval põllutöö saaduste ümbertöötamine kiiresti arenemas, samuti on märgata Mehhikos kiiret kapitalistlikult arenemist.

Inglise tähtsamad koloniid on sõja kestel end majanduslikult suutnud suuresti Inglise mõjust vabastada. Nii kaitseb Austraalia oma tärkamat suurtööstust kõrgete tollidega, kuna ta senini puhvas põllutööstusline maa oli, sama nähtus korub Kanaadas ning Lõuna-Aafrika unioonis. Eriti tähtis on aga India industrialliseerimine, kus eriti hoogasti areneb sõja kestel ellu kutsutud puuvilla ning raua- ja terase-tööstus.

Tähtsama tegurina maailma suurtööstuse turul esinevad aga sõjast saadit Põhja-Ameerika Ühisriigid. Kõige pealt on Põhja-Ameerika Ühisriigid arenemas ses suunas, et oma tarvidusi ka oma suurtööstusega rahuldada, hiigla maa, kus suured võimalused nii põllutöö kui suurtööstuse arendamiseks, annab selleks kõik eeldused.

Viimase aja arenemine näitab ka, et P.-Am. Ühisriigid, kes enne sõda tooresaineid välja vedasid ning valmistamineid sisse vedasid, nüüd ümberpöörduvalt veavad tooresaineid sisse ning valmistamineid välja. Hiigla suureks on arenenud Ameerika automobilitööstus, ning selle tagajärjeks tuleb pidada, et Ameerika kes suurim õli valmistaja, ise õli suurel määral Mehhikost ning mujalt sisse veab. Samuti tarvitab ta suurel määral toorest kummi. Hiigla raua valmistusest, mis aastas 38—40 milj. tonni ulatab (umbes neljakordse Inglise valmistus), läheb ainult 5 prots. väljaveoks, kuna muu osa tarvitab Ameerika ise. Need on tunnused Ameerika kiiret industrialliseerimist. Sõja kestel on Ameerika muutunud võlgnikuks Euroopa võlaustujaks, ning Ameerika tõrjub oma tollivõrguga valmistada tagasi, mis Euroopa oma võla tasuks püüab saada Ameerika. Oma suure siseturu tõttu ei ole aga Ameerika eestkätt mitte huvitatud välisurgudest. Võiks ehk nimetada Hiinat, mille sisseveost 60 prots. annab Ameerika. Kuid Ameerika eksperteerib kapitaali, ta hõtkab oma kätte haarama maailma bankiiri oja, milline seni kuulus Inglise maale.

See uute suurtööstuse keskkohtade tekkimine on ellu kutsunud suured võistlejad Euroopale maailmaturul, ning on fulgunud hiigla turud Euroopa saadustele. Seega seisab ees Euroopal raske võistlus ning võimalik, et ka tööstuse ümberpaigutus, et uute oludega kohanedes ning oma valmistusjõude tegevusse rakendada.

Kahetsatunniline tööpäew ja produktfioon.

Johannes Sonin.

Juba üle 80 aasta on sellest mööda, kui kahetsatunnilise tööpäewa küsimus päewakorrale tervis. Esmajena wist rääkis temast awalikult Karl Marx omades ajalehe artiklites. 1860. aastal wõttis 1. internatsionaali kongress Genfis otjuse vastu tunnistada kahetsa tunni normaalseks tööajaks öö-päewa jooksul. 1889. aastal wõttis vastu otjuse 2. internatsionaali 1. kongress Pariisis, et üheks esimeseks töörahwale mõtluse ülesandeks tuleb tunnustada kahetsatunnilise tööpäewa kindlustamist seaduse läbi ja selle nõudmisega iga aasta 1. mail esineda.

Sellest ajast peale on kahetsatunnilise tööpäewa küsimus palju waielusi ellu kutsunud nii ajakirjanduses, seadusandlistes asutustes, kui ka teaduses. Need waielused ei ole ka praegugi veel lõppenud, waid kestawad edasi, mõib olla, hoogsamalt, kui kunagi enne. Näib, et kahetsatunniline tööpäew kõigi wastuwaieluste peale waatamata ikka enam ja enam poolehoidu leiab. Seda näitab juba seadusandlus. Paljudes edumeelsemates riikides on kahetsatunniline tööpäew seadusandlisel teel kindlustatud. Mõnede jelleks tegi kauge Austraalia. Euroopa riigid olid kaua vastu ja alles peale ilmasõda hakkas kahetsatunnilise tööpäewa idee neis enam ja enam läbi lööma.

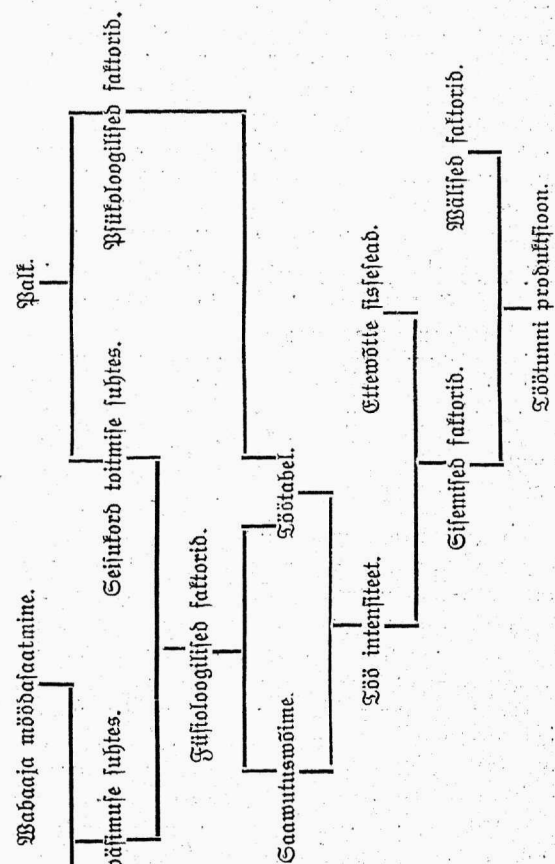
Ei oleks hirmutatud waadelda, kuidas mõnede kahetsatunniline tööpäew produktfiooni rohuse peale: kas on produktfiooni hull wähenenud tööpäewa lühendamisega, on ta endiseks jäänud ehk koguni suurenenud — see küsimus hoiab mitmeidki meeli põnewil.

Realistkaudsest waadeldes, mõib arvata, et produktfiooni hull samawõrra wäheneb, kui tööpäew lüheneb. Tegelikult aga ei ole asi nii, sest tööpäewa lühendamise tõttu muutuwad mitmed faktorid, mis omakorda mõju awaldawad produktfiooni hulga peale.

Professor Otto Lippmann toob omas töös: „Arbeitszeit und Erzeugunsmenge“ kõrwalolewa järgmise skeemi:

Magu skeemist näha, on palju faktoreid, mis produktfiooni peale mõjuwad. Mõnede tööaja juures need faktorid üksteisega kõige loodsamalt suhtuwad tööproduktfiooni suurenemise mõttes, on siiaajani teaduslikult selgitamata ja waemalt mõib loota, et aeg ühesugune oleks kõigil tööaladel, igasugustes oludes ja kõigi inimeste tarwis. Selle kallal tuleb õpetlastel weel õige kaua töötada enne, kui tööaja pikkust mõib kindlaks määrata teaduse poolt

kindlatstehtud fakte aluseks mõttes. Praegu mõine teha ainult umbkaudseid järeldusi katsete järele, mis tehtud. Katseid mitmetes maades ja mitmetel tööaladel tähelepannes mõib peaaegu kindlasti ütelda, et peaaegu kõigil tööaladel kahetsatunnilise tööpäewa juures weel tööaja optimismist üleastatud ei ole. *) Seda tõendawad paljud katseid ja tähelepanded sel alal, millest mõned siin etteoon. Waile mõidaks öelda, et, mõib ju olla, kuigi see wähe usutaw, et kahetsa tunni juures inimene samalju jõuab produtseerida, kui üheksa tunni

juures ehk isegi kumme tunni juures, kuid kaheteistkümmetunnilise töötamise juures produtseerib ta jtski rohkem, kui kahetsatunnilise

*) Tööaja optimismist nimetataks tööpäewa pikkust, mille juures töötunni produktfioon kõige juurem on.

tööpäeva juures. Meil leiduvad veel mõned mohikaanlased, kes kaheteistkümneturnilise tööpäeva parajaks loevad. Selleks oleks soovitatav vaadelda, mis sugust mõju on avaldanud tööpäeva liihendamise kaheteistkümneturni pealt üheteistkümneturni peale, üheteistkümneturni pealt kümne tunni peale ja nõnda edasi kuni kaheksa tunnini. Minul käsitada olevad andmed on pikemate tööpäevade suhtes küll kaunis puudulikud, kuid siiski mitte täitsa ilmaaegne ei ole nende ettetoomine. Kaheteistkümneturnilise tööpäeva pealt üheteistkümneturnilise tööpäeva peale ülemineku tagajärgede tähelepanekuks annavad head materjaali Schweiitzi wabrikuinspektori Dr. Schuleri uurimised. Dr. Schuler on uurimise tagajärgede avaldamise juures ainult nende ettevõtetege arvestanud, kus kõik olud endisteks jäid nii enne, kui ka pärast üheteistkümneturnilise tööpäeva sisseadmist, mispärast neid andmeid ka julgelt tarvitada võib. Schuleri andmete järele olid tagajärjed peaaegu kõigis ettevõtetes enam-vähem ühesugused. Ruumipuuduse tõttu toon ainult ühe küübilisema Schuleri andmetest ühe tekstiiltööstuse kohta.

1873. aasta produktioonil jada aluseks võttes, oli selle ettevõttes järgnevat aastate produktioon järgmine:

12-tunnilise tööpäeva pikkus.	11-tunnilise tööpäeva pikkus.
1874. = 98,5	1878. = 97,6
1875. = 106,7	1879. = 101,9
1876. = 104,8	1880. = 104,5
1877. = 102,1	1881. = 110,8

Ma ei hakka siin teisi andmeid ette tooma — nad on pea kõik ühesugused. Suba selle järele võime järelduse teha, et tööproduktioon igas tunnis tõusnud on. Dr. Schuler ise ütleb oma töö lõpus umbes järgmist: „Paljudes ettevõtetes (Schweiitzi) jõuti kaheteistkümneturnilise tööpäeva asemel üheteistkümneturnilise tööpäeva sisseadmisega varsti nitkaugese, et produktiooni endine suurus kätte saadi. Endise produktiooni kätte saamine oli neis ettevõtetes kiirem, kus ühtlasi tööpäeva liihendamise ja palgaolusid parandati ja selle tõttu tööliste toitmist, kui ka üldse majandusolusid tõsteti.

Meie waatlesime siin kaheteistkümneturnilise tööpäeva juures üheteistkümneturnilise peale ülemineku. Muul ei ole käepärast andmeid, kuidas lugu oli üheteistkümneturnilise tööpäeva juures kümneturnilise juure ülemineku puhul samades wabrikutes. Praegu töötatakse neis aga kaheksa tundi ja produktioon ei ole mitte vähem, kui 12-tunnilise tööpäeva juures, vaid kaugelt suurem. Osa sellest

tuleb kirjutada küll tehniliste täienduste arvele, kuid mitte kõik.

See ei ole ainus nähtus, vaid harilik. Nõigis tööstustes, kus 12-tunnilise tööpäeva juurest on ülemindud kahetunnilise tööpäeva juurde, tööpäeva järk-järgult tunnivisi liihendades, on produktiooni hull iga liihendamise juures endiseks jäänud. Nõike ülemineku ei saa muidugi tarvitada näidatena, sest paljude üleminekute juures on tehniliselt ettevõtet täiendatud. Fakt on see, et praeguse kahetunnilise tööpäeva juures igalpool rohkem produktitakse, kui endise kaheteistkümneturnilise tööpäeva juures. Toon siin veel ühe näite, kus okekohe kahetunnilise tööpäeva juurest üle mindi kaheteistkümneturnilise juurde. See oli ilma sõja algul Prantsusmaal, kus patriotismist õhutatud tööliste mõnes ettevõttes töötama hakkasid kuni 12 tundi päevas, mõnes sõjaväe wabrikus isegi kuni 15 tundi päevas. Warsti selgus aga, et tagajärjed olid kõige kurwemad. Kuni uuesti tööpäeva liihendada, sest produktioon oli iga tööliste suhtes vähenenud. 1 aasta järele ei töötanud enam ükski ettevõtte 12 tundi päevas.

Ka suured tööpäeva liihendamised on mõnel pool väga häid tagajärgi näidanud. Ni vähendati 1892. aastal Engli si keemiliste ainete aktsiasehhi ettevõtetes töökojal oleku aega kaheteistkümneturni pealt kaheksa tunni peale ja faktilist töötamisaega kümne tunni pealt seitse ja poole tunni peale. Tõkitöö tegijad töölistes seifid sellele vastu, kuid 6 kuu pärast mõis konstateerida üllatust — kõik tükitöölistes teenisid nüüd rohkem, kui endise pika tööpäeva juures, ehkki töötingimised endisteks jäid. Wabriku juhataste tähelepanekute järele olla mõidud tööliste juures märgata rohkem elavust, heatahtlikkust ja puhtust töö juures. Ka 11 aasta pärast oli produktioon samasel kõrgusel, kui 6. kuu peale tööpäeva liihendamist.

Ena pildi tööpäeva pikkuse mõnust andsid kahe Ameerika soomuslaewa ehitustööd. Ameerika Ühisriikide walitsus andis ühel ja samal aastal ehitada kahe soomuslaewa — „Lowiana“ ja „Connecticut“. Esimest ehitas Newport News'is ühe eraetevõtte kümneturnilise tööpäeva juures; teist ehitati riigi ettevõttes Brooklyn'is, kus kahetunniline tööpäev maksis oli. Ette kõik tingimised ühtlased olid, materjaalid ühed ja samad, töörtistad samuti, oli tunni saamatus neil töölistel, kes kaheksa tundi töötasid 24,8% suurem, kui töölistel, kes kümne tundi töötasid.

Üheteistkümneturnilise tööpäeva juurest kaheksatunnilise tööpäeva juure ülemineku juures

on tehtud väga palju katseid ja tähelepanekuid, en rikkalik materjaal, mis tagajärgi valgustab. Toome siin ette mõned nendest, millel sel suur mõju on olnud kaheksatunnilise tööpäeva sisseajamise kasuks.

Solford Iron Works Manchester'is, Inglismaal kestis töönädal 53—54 tundi, 1893. aastal lihendati tööaega nii, et töönädal 48 tundi kestis, sellega kaheksa tundi päevas. Produktiioon suurenes ja tööliste poolt kadumaläinud aeg langes 2,46 % pealt 0,46 % peale. 11 aastat hiljem kirjutasid härrad Mather ja Platt, selle mabrika omanikud, umbes järgmiselt: „Meie oleme kindlal arvamisel, et kaheksatunniline tööpäev kasulikum on, kui üheksatunniline tööpäev. Produktiioon on majanduslikult kasulikum, kui töölised „hea vormis“ on. Rahjulik on tööpäeva pikendada, kui sellega tööliste tuntav väsimus ilmsiks tuleb.“

Seda katset eeskujuks võttes pani Englise walitus arfenaalides kaheksatunnilise tööpäeva maksma. 9 üksteisele järgneva aasta jooksul peale seda muendust ei olnud võimalik fordagi märgata, et produktiioon oleks vähenenud.

Seearanis elamalt kirjeldab Karl Zeiszi optiliste instrumentide tööstuses Zeenas toimepanduid katseid wainustatud kaheksatunnilise tööpäeva poolehoidja laialt tuntud professor Ernst Abbe. Abbe tuttawaks saamise ajal tööstuse omaniku Karl Zeisziga oli tööstuses maksew 11¼-tunniline tööpäev. Tema mõjul hakati tööpäeva lihendama pooltunni wiisi, kuni wiimaks 1891. aastal 9 tunnini jõuti. Mitte ühegi lihenduse juures produktiioon ei alanenud. Üheksatunniline tööpäev oli maksew kuni 1900. aastani. Sellest aastast peale pandi maksma ühe aasta peale proowi kaheksatunniline tööpäev. Selle aasta jooksul tegi professor Abbe igasuguseid katseid. Beatähelepanu pöörati palga-statistika ja masinate tarwitus-effekti peale. Tähelepanekuid tehti ainult nende tööliste suhtes, kes vähemalt 3 aastat tööstuses töötanud olid ja vähemalt 21 aastat wanad. Selle tötti oldi kindlustatud juhuste eest. Tükitöetegi palgastatistika näitas, et palgad kaheksatunnilise tööpäewa juures tunnis keskmiselt 100 pealt 116,2 peale keskisid. Kui oleks produktseeritud kaheksatunnilise tööpäewa juures samapalju, kui üheksatunnilise juures, siis oleks wahelord pidanud olema 100:116,2. Kuid nagu selgus, produktseeriti kaheksa tunni jooksul 3,3 prots. rohkem, kui üheksa tunni jooksul.

Produktiiooni tõusu näitas ka masinate tarwitus-effekt. Kui üheksatunnilise tööpäewa

juures keskmiselt 49,2 kilowatti elektrit tunnis ära kulutati, tõusis kaheksatunnilise tööpäewa juures kilowattide arv 52 peale. See on selletatav sellega, et tööstuses suurem osa masinatest mitteautomaatsed olid, waid sarnased, mida tööline teenib. Kaheksatunnilise tööpäewa juures on tööliste käsi tugewam, ta võib kõwemini masinale pealewajutada, pausid üksteise masina-tarwitamise aktide juures on lihemad j. n. e.

Samuti heatahtlikult kirjutab kaheksatunnilise tööpäewa üle ka Berliini kokkupandawate aktsiioneride mabrika omanik Freeze. Tema tööstuses lihendati tööpäewa märtsikuul 1890. a. 9½ tunni pealt 9 tunni peale. Lihendamine andis häid tagajärgi — produktiiooni wähenemist ette ei tulnud. See asjaolu andis Freezele põhjust tööliste ette panma katseks tööpäewa 9 tunni pealt lihendada 8 tunni peale. Ettepanek wõeti tööliste poolt wastu ja septembris 1891. a. hakkas maksma kaheksatunniline tööpäev. Lepiti töölistega nii kokku, et päewa- kui ka tükitöölilistele endised tajunormid maksma jäid.

Tagajärjed olid üllatamad. Produktiioon ei langenud ühegi töölistiigi juures. Samapalju ja mõned isegi rohkem, kui üheksatunnilise tööpäewa juures, produktseerisid tükitöölised, nii need, kes töötasid masinate juures, kui ka need, kes töötasid käsitsi. Ka päewatööliliste juures tõusis warki produktiioon sama wõrra, kui tükitööliliste juures, mida vähem oodata wõis. Kuid ka see on väga arusaadaw, sest töölised on üksteisest ärarippuwad, nii et üks laiselda üldse ei saa, kui teine hoollega töötab.

Kui meie nüüd professor Dippmanni keemi juurde tagasi pöörame ja seda tähelepanekult waatleme, peame tunnistama, et kõik produktiiooni hulga peale mõjuwad faktorid produktiiooni suurenemise mõttes tööpäewa lihendamisel üksteisega joodsamalt suhtuwad. Kui meie tööpäewa lihendame, palga endiseks jättes, mis peaaegu igalpool tööpäewa lihendamise juures ka jündinud, siis paranemad tööliste toitlusolud, sest inimese organism nõuab vähem toitu, kui ta vähem kurnatud on. Samuti on kindel, et lihemana tööpäewa juures vähem wäsinuna ja liidununa töölt koju tuleb, kui pikema tööpäewa juures. Professor Stanley Rent on tähele pannud, et wäsimus wähenab täieliselt töös aratulutatud aega wõrrelles töö juures wiibimise ajaga. Tema arvates langeb tunni produktiioon iga tööpäewa pikendamisega, nii et saa kaheksatunnimmetunnilise tööpäewa juures kunagi niipalju produktseerida, kui kaheksa tunni jooksul. On ka arusaadaw — vähema wäsimuse

puhul on tööliste meeleolu parem, nii et ta oma vaba aega võib mõistlikumalt mööda saata, kui väsinuna, kus meeleolu langenud, elurõõmu vähe ja selle tõttu igasugused huvid kadunud. Tähelepanekud näitavad, et liig rohke alkoholi tarvitamine tingitud on just meeleolu langemisest, elurõõmu ja huvide puudusest. Katkutatse kurbtust viinas uputada.

Tööpäeva lühendamise vastased toovad ühes vastuväites ette põhjuse, et tööline wiletsusesse satub majanduslikelt, kui tal palju vaba aega on, sest wabadus toob enesega kaasa ulaelu. Inglismaa eeskuju näitab hoopis teist. Wist ei olnud kuskil töölised rohkem moraalset langemist, kui Inglise töölised ajal, mil töötati 12—15 tundi päevas. Tööpäeva lühendamisega hakkasid aga olud paranema ja praegu, kaheksatunnilise tööpäeva juures, peame Inglise tööliste moraalsest tasapinnast rääkima auartusega, võrreldes teiste maade töölistega.

Kui tööline oma vaba aja on korralikult mööda saatnud, on hästitoidetud, on tema tööjõud suurem ja ka töötahe suurem, sest töötahte langemine on seotud, nagu skeemist näha, väsimusest, toitmise ja psühholoogilistest põhjustest. Kui meie jamal kombel edasi arutame, jõuame warsti töötunni produktiooni juurde ja peame, loogilised olles, tunnistama, et tema peab tõusma. Tööandjate ringkonnast waieldakse mulle nuidugi vastu ja öeldakse, et teoreetiliselt saab kõik teha, kuid praktiliselt on see võimata. Tuleb ju praktiliselt tegemist teha elawate inimestega, kel ka inimlikud nõrkused, nagu laiskus j. n. e. Meie wähennda töötundi, palju tahad, aga ühtemoodi wenitawad iffa, kui piitfaga kaelas ei ole. Siin pean mina küll ütleva — mu härrad, selles olete Teie ise süüdi! Kui Teie tahate, et meie tööline waimlikelt areneb, siis andke temale selleks ka võimalused. Kui töölisel on pikk tööpäew, siis jääb tal enese arendamiseks vähe aega üle ja ta on ka liig väsinud selleks, et waimlikelt töötada enese arendamiseks. Väsimuse läbi kaowad ka igasugused huwid ja tahtmised. Peas sejab jarnasel korral ainult mõte — saaks kuidagi päew läbi, et võimalik oleks koju puhkama minna. On ka wäga arusaadaw, miks tööproduktioon langenud on. Lühendatakse tööpäewa — kasvawad meil ka teistfugused töölised. Arenenud töö-

line omas suuremas enamuses ei mõtlegi tööpäewa furnuks liiua, waid teeb tööd, sest ta saab wäga hästi aru, et laisklemisega ka enesele kahju teeb.

Teifeks töö-produktiooni languse põhjusteks on meil armetud tööabinõud. Meie töösturid mõtlewad liig wähe sisseseadete uuendamise peale. Sakamaal ühe suurema tööstuse juhatajaga juttu westes tähendas minule wiimane, et praegust tehnikat arenemist silmas pidades wäga hästi võib wabrikut nii sisse seada, et üffikul töölisel laisklemine võimata, kuna ühe töö teiste tööst ära ribub.

Nii siis ei oleks töösturitel põhjust vastu waielda tööpäewa lühendamisele, waid nad peaks sellele enam kaasa tundma. Lühema tööpäewa juures on eksploateerimise kulud odawamad ja korraliku wabriku sisseseade juures ei võiks produktioon kaheksa tunni juures wähem olla, kui kümnetunnilise tööpäewa juures, misjuguft meie töösturid omas suure enamuses meie oludes kohaseks loewad. Kuigi esialgul, võib olla, produktioon natukene langeb, see ei peaks veel kedagi kohutama — ta hakkab warsti peale selle tõusma. Ja kuigi produktiooni kwantum natukene wähem on, ei tähenda see veel igaford, et produktioon langenud on. Produktiooni suurust ei tule hinnata ainult tema kwantumi järele, waid ka selle järele, palju ta maksma on läinud. Suur osa wäljaminekutest ettevõtte peale on seotud tööaja pikkusega, nagu walgustus, masinate jõu tarvitamine jne. Wida lühem tööaeg, seda wähemad kulud. Wahel võib produktiooni suurenenuks lugeda, kui ta tegelikult on wähenenud.

Üks faktor aga, nagu professor Lippmanni skeemist näha, millest wäga palju oleneb, on palk.

Selle määramise juures tuleb filmaspidada, et töölisel temaga võimalik ei oleks ainult elu sees pidada, waid et ta inimese kohaselt elada saaks. Matoiitluse all kannataja tööline ei saa nuidugi ka kaheksatunnilise tööpäewa juures töötada, waid võib ainult „liigutada.“

Wende nõuete täitmisel ei tuleks meie töösturitel wist mõne aasta pärast rääkida produktiooni langusest, waid tema rõõmustawat tõusust ja need „üleaurused“ kulud, mis nende uuendustega kaasas käiwad, tajuwad ennast ajajookful mitmekordfult ära.

Rutseühhisused saatke tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude kohta.

Töölisliikumine Gestis ja väljamaal.

Rahvusvahelise Ametiühifusliku Liidu nõukogu koosolek 5.—7. weebr. s. a. Amsterdams.

Osa võtna olid ilmunud: M. N. Purcell, esimees, abiesimehed: E. Jouhaux, Th. Veipart ja C. Mertens, sekretärid: J. B. Brown, J. Dudgeest ja Joh. Gassenbach; ühikute maade esitajad: d'Aragona (Itaalia), Caballero (Hispaania), Zaherle (Tšecho-Slovakkia), Wuisson (Prantsusmaa), Bramley (Suur-Britannia), Grassmann (Saksamaa), Dürr (Schweits), Stenbuis (Hollandi), Zulawski (Poola); Szaszai (Ungari), Madfen (Daani); samuti ka kutsesekretariaatide esitajad: A. S. Cook, E. Timmen ja G. S. M. Smit.

Liidu nõukogusse otsustati anda koht Ka-naada ametiühifuste esitajale, kuna Lõuna-Aafrika suhtes küsimus esialgu lahtiseks jäi.

Liidu juhatuse tegewuse ja kasja-aruanded läinud aasta teise poole kohta mõeti vastu. Liikmemaksu küsimust arutades otsustati vähendada 1924. a. liikmemaksu odava waluuta maade liitudele.

Wenemaa ametiühifuste ja Liidu wahetora küsimus tekitas pikemaid läbirääkimisi. Nõukogule oli saadetud: a) Briti ametiühifuste nõukogu märgufiri, milles nõutakse rahvuswahel. ametiüh. Liidu ja Wene ametiüh. kesknõukogu esitajate ühise konverentsi kottukutsumist; b) Wene ametiüh. kesknõukogu telegramm, milles teatatakse, et Wene esitajad on nõus osa võtna nõupidamisest uue ametiühifusliku liidu astatamiseks, kuhu kuuluksid nii Wene kui ka Amsterdami liitu kuuluvad ametiühifused.

Neid ettepanekuid läbi kaaludes ja arwesse mõttes waremalt selles küsimuses olnud kirjawahetust ning muid andmeid, mõttis nõukogu vastu järgmise otsuse: Rahvuswaheline ametiühifusliku liidu nõukogu, arwesse mõttes kirjawahetust liidu ja Wene ametiüh. kesknõukogu wahel, teeb ühesandeks liidu juhatusele teatada Wene ametiüh. kesknõukogule, et rahvuswaheline ametiühifuste liit on nõus Wene ametiühifuste liitu oma liikmeks vastu võtma, kui sellekohane soowiawaldus esitatakse; ühtlasi ollakse nõus Wene esitajatega Amsterdams läbirääkimisi pidama wastastikuse seisukohtade selgitamise üle, kui Wenemaa liit liikmeksastumise ettepanekuga on esinenud. Seltähendatud nõupidamisest wõtaksid osa A. Liidu poolt peale juhatuse weel nõukogu

liikmed Bramley, Timmen, Grassmann ja Zulawski.

Sõjawastase kihutustööpäewa otsustati tänamu mitte korraldada, waid jes sihis kasutada 1. maid.

Pagaritöölise tööasjus otsustati, arwesse mõttes, et sellekohane eelnõu töökonverentsil teisele lugemisele tuleb, kohustada töölise esitajaid kõik tegema, et tööandjad ei saaks wastawat konventsiooni kawa maha matta.

Wäljarändamise küsimase uurimiseks on liidu bürool käsi tarwilikkude andmete kogumine, milleks on laiali saadetud wastawad küsimislehed. Küsimus tuleb ühel ligemal konverentsil arutusele.

Ühistegelise liikumisega ligemasse ühendusse astumise küsimus jäi esialgu lahtiseks, sest sellekohased eelkõdd pole weel lõpule jõudnud.

Ühinemispüüded Prantsusmaa ametiühifuslikus liikumises.

Wagu paljudes tristeski maades, lõid kommunistid Prantsusmaalgi omal ajal omad ametiühifused, seega kullustades sealset ametiühifuslikku liikumist. Nüüd on Orleansi piirkonna raudteelaste organisatsioonid — ka kommunistlik — vastu võtnud omadel konverentsidel põhilauseid, milles kutsutakse kõiki poliitilistel põhjustel kullunenud ametiühifust ühinema järgmistel alustel:

Ühinemisküsimuse arutamiseks kottu kutsutud nõupidamistel ei tohi keegi tarwitada poliitilistel rühmadelt wõi maa olusid mitte-tundwatelt isikutelt saadud juhtnõore (mõeldud on nähtawasti kommunistide harilikka ettekirjutusi ja juhtnõore).

Ühikute küsimus ei wõi olla ühinemise tahtuseks. Kellelgi pole luba esitada ülewaa-teid ega kokkumõtteid ühinemise põhjustest.

Kommunistlikud ja sotsialistlikud raudteelased arwawad üksmeelselt, et poliitiliste küsimuste toomine ametiühifustesse wõi olla ainult kahjulik ja et on waja kõigi abinõudega püüda katistada poliitilisi parteijid pääse-mast ametiühifuslikku liikumist määrama.

Sga ametiühifuse liige wõi kuuluda ükskõik misugusesse poliitilisse rühmitusse, kuid kellelgi pole õigust olla rühmitustes, kes amalikult wõi salaja püüawad ametiühifuslikku organisatsiooni kullustada. Ühinemiskongressidel tuleb püüda seniste tegelaste asemel wa-

lida uued, et sallimatus vastaspoole seniste juhtide vastu ei saaks olla ühinemise takistajaks.

Kas Prantsuse kommunistlikud raudteelased need seisukohad päris tõesti omaks on võtnud, või on siingi tegemist „manöövriga“, seda näitab muudugi tulevik.

Rahvusvaheline raudteelaste kongress

peetakse tänava 30. juunist 2. juulini Bel-linzonas, (Schweitsis). Päevakorras järgmised tähtsad küsimused:

Raudteelaste organisatsioonide tagaküsimise mitmel maal ja raudteelaste ning nende organisatsioonide ühinemise ja koosolekuvabaduse kindlustamine: (ref. N. Nathans, Amsterdam); kahetunniline tööpäev raudteel (ref. C. L. Cramp, London); seisukoht raudteede riigi käest eraorganisatsioonide kätte andmise vastu (ref. W. Brodecky, Praha); raudteelasjandus ühenduses autotranspordi arenemisega (ref. S. Sochade, Berliin); raudtee elektrofiteerimise mõju raudteelaste töötingimuste peale (ref. S. Brombley, London); ettevaatuse abinõud raudteel (ref. M. Bidegaray, Pariis); ühendusse astumine töötoimkonna kaudu raudtee ettevõtjate organisatsioonidega, et luua segakomisjoni rahvusvaheliste raudteelastele puutuvate küsimuste arutamiseks (ref. N. Nathans, Amsterdam); passiivne vastupanu võitlusabinõuna (ref. S. Tomshij, Wiin).

Rootsi ametiühendusliku liidu varahoidja Eric Lange surinud.

Rootsi ametiühendusliku liidu varahoidja Eric Lange suri Stockholmis 24. veebr. s. a. Lange oli tuntud ametiühendusliku tegelaseks termel põhjamaal — Rootsis, Norras, Daanis ja Soomes. Omal kohal püis ta 1919. a. jaadit. Varemalt oli L. metalltööliste liidu varahoidjaks. Ta võttis ühtlasi elavalt osa ka omavalitsuslikust tööst.

Rootsi maatööliste streik lõppenud.

Läinud sügisel alanud Rootsi maatööliste streik lõppes neil päevil. Mõlemad pooled on heaks kiitnud viimise kokkuleppe, mille järele nii hobusemeeste, mees- kui ka naistööliste palgad tõusevad mõne protsendi võrra.

Austrias suur ametnikkude tööpudus.

Ametnikkude tööpudus on Austrias viimase ajal äärmiselt terav; töökute ametnikkude ja teenijate hull kasvab järjest. Minult pangaametnikkude arvu on erapankades 1924.

a. vastu vähendatud ligi 9000 inimese, s. o. rohkem kui ühe kolmandiku võrra kõigist pangateenijait.

Soome metalltööliste liit

Jai läinud aastal 25 a. vanaks. Liidul on üle 7800 liikme. Läinud aastal läks korda mõnel pool läbi suruda 10—15 protf. palgakõrgendust.

Belgia mäetööliste seisukord

on viimase ajal märkja halvenenud finisjöö hindade alanemise tõttu. Läinud aasta mai-kuust jaadit on mäetööliste palgad alanenud 8—11 protf. Nüüd tahavad ettevõtjad jälle läbi viia 6-protsendilist palgaalandamist. Et tarbeainete hinnad 1924. a. tõusid, ei saa töölised palgakärpimisega nõus olla. Belgia am. üh. nõukogu arutab seisukorda ja kaalub streiki-võimaluse küsimust.

Raudteelaste palgamõitlus Inglismaal.

Inglismaa raudteelased, umbes 650.000 töölisi, seisavad palgamõitluse keerus. Tööpäeva lühendamise korral nõuavad nad raudteelaste uuesti liigitamist palgaastmete järele, kusjuures kõrgematesse palgaastmetesse paigutamine järgnegu lühema aja kestes kui seni. Samuti nõuavad nad vanaduspensionit.

Eraraudteede omanikud ei poolda neid nõudmisi, vaid soovivad isegi ette võtta tuntavat palgakärpimist, mis üldise elukalliduse ja palkade tõusu juures näib „vastumanoövrina“. Küsimus läheb raudtee palgaametile kui vahetokutule eesalgaks lahendamiseks. Selle otsusest oleneb muudugi edaspidine asjakäik.

Töölise = pärismaalaste organiseerimine Lõuna-Aafrikas,

mida alustati kuue aasta eest, omandab järjest suurema mõju. Ilmub juba oma häälkondjagi. Organisaatsioon, võitleb tööliste pärismaalaste eluhoiu olude parandamise eest ning et pärismaalastele walgete tööliste-qa võrreldes ühesuguse töö eest makstaks ühesuurust tasu.

Palgamõitlus Inglismaal.

Ühenduses tõusva elukallidusega on terve rida Inglismaa ametiühendusi esinenud palgakõrgendamise nõudmistega. Nii on mäe-, metall- ja gaasitöölised palgakõrgendust nõudnud. Sellega ühenduses mõtab maad ka streigitõukumine. Viimase ajal on etteõdetud palju vähemaulatuslike streike väga mitmesugustes tööharudes.

Tööliskitumine Jaapanis

on viimasel ajal jõudsasti edenenu. On loodud 160 ühikut, kuhu kuulub üle 140.000 tööliste. See arv on Jaapani umbes kahe ja poole miljoni töölistega võrreldes küll veel koguni väike, kuid see on peaaegjalikult viimaste aastate saavutus. Peaorganisatsiooniks on üldine tööliskit.

Liitumist on õhutanud muuseas soom osa võtta rahvusvahelistest töökonverentsidest, samuti ka tööliste valimisõiguse andmine, mis on filmapaistvalt tõstnud tööliste enesetunnet ja äratanud lootust paremate sotsiaalsete, poliitiliste ja majanduslikkude olude kättevõtmiseks ühendatud jõul.

Inglise wanameelsed tööliskitumisele tõffeid tegemas.

Inglismaa tööliskitumine koondub ikka enam ja enam ühise keskkohta ümber, et otstarbekohaselt ja ühise kava järele juhtida oma tegevust, eriti palgavõitlust. Sarnaselt keskkohtaks on ametiühjuse nõukogu. Ühtlasi on Inglismaa ametiühjused ka töölispartei liikmed ja makšavad parteile liikmemaksu. Wanameelsed wiisid juba omal ajal läbi korralduse, et iga ametiühjuse liige, kes ei taha maksta partei liikmemaksu, tuleb sellest wabastada. Nüüd kawatšewad nad läbiwiiia korraldust, et partei liikmemaksu võib võtta ainult neilt liigetelt, kes selleks kirjaliku nõusoleku annud. Sellega tahetakse töölisparteid ja tööliskitumist halvata. Kas see aga wanameelsetele korda läheb, on enam kui küsitaw.

„Töölis-spioonid“ Ameerikas.

Sidney Howardi ja R. W. Dunni poolt on hiljuti väljaantud eriraamatuna mitmeaastane uurimistöö n.n. „töölis-spioonide“ kohta Ameerikas. Ameerika juurtööstuse „töölis-spioonidel“ on ülesandeks, nagu näha eeltähendatud uurimusest, tööliste järele walwata, ametiühjuse juhte kahtlustada ja muštata, parajal ajal wägivalisla akte tööliste arvel toime panna, streike lawastada ja nurja ajada jne.

Suurelt osalt on wabrikandid selle neile nii tähtsa ameti usaldanud kuulsate salapolitsei büroo kätte, kelle tööjõust umbes kolmmeerandit olla tegutsemas tööliste hulgas. Kui arwesse võtta, et ainult kolmel suuremal bürool on ametis 135.000 inimest ja nende tulud on umbes 65 milj. dollarit, siis saame ettekujutuse, kui palju Ameerika töösturid kulutawad luuramise peale tööliste hulgas. Kas ei oleks parem see summa kulutada tööliste oluõorra parandamiseks?

Wiletjus suureneb Austrias,

hoolimata kahe ja poole aastasest „terwendamispolitika“st, mida on aetud abinõudega, mille vastu olid sealsed töölisorganisatsioonid algusest peale. Tööta tööliste ja teenijate hulk kasvab alataja ja ulatab juba 200.000 peale, s. o. iga viies palgatööline on tööta. Duford, eriti tööliste seisuford, on rassem kui ijegi kõige suuremal majandusliku kokkumari-semise päewil. Töölisorganisatsioonid nõuawad senistest „terwendamismetoodidest“ lah-kumist ja uute nende poolt soowitatud abinõu-de tarwitusele võtmist.

Rahvusvahelised ametiühjuslikud kongressid.

Pagari tööliste kolmas rahvuswaheline kongress astub koku 30. märtil s. a. Stuttgardis ametiühjuse majas. Osawõtma on kutsutud kõik pagari-tööliste organisatsioonid, kes seisawad klassi-wõitlusliku ametiühjusliku liikumise alusel. Arutusele tuleb palju tähtsaid küsimusi.

Toiduainete tööliste kolmas rahvuswaheline kongress peetakse 20. sept. s. a. ja järgmistel päewadel Koppenhaagenis ära.

Kommunistid lõpulikult läbitukunud

Leipzigis puu- ja metallitööliste organisat-sioonides juhatusete ja jaadikute walimistel. Waliti ainult sotsialistid, hoolimata kommuni-stide ägedast kihutustööst.

Norra ametiühjuse juht Ole D. Lion surub.

Norra ametiühjuse juht Ole D. Lion suri 21. weebr. s. a. Ta oli sündinud 1869. a. ja juba noorest põlwest tegeu ametiühjuslikus liikumises, eriti trüfitööliste organisat-sioonides, pärast ametiühjuslikus liitus, mille ju-hatajaks ta oli 1908. a. algades. Ole Lion oli tuntud ametiühjuslasena terwes Euroo-pas, eriti aga põhjamail — Rootsis, Soomes, Daanis, kus ta jagedasti käis kongressidel ja nõupidamistel. Ta oli ka Amsterdami ameti-ühjusliku internatsionaali juhatusete liige kuni Norra ametiühjuse lahukumiseni internatsio-naalist pärast sõda kommunistide kihutusel. Tema teeneks tuleb pidada, et kommunistidel korda ei läinud Norra ametiühjuse löhestada ja et seal järjeft on kasvunud wool, mis nõuab uuesti Amsterdamiiga liitumist.

Lioni surm on suureks lootuseks Norra ametiühjuslikule liikumisele. Lioni kogemus-te ja osawuse tõttu on Norra ametiühjused nii mõnestki raskest võitluseft tulnud wälja wõit-jatena.

Wene ametiühijused tähtitööd sissejeadmas ja korraldavas.

Wene ametiühijuste keskdukoogu jaotis kõigile ametiühijustele ringkirjalised juhtnõud selle kohta, kuidas sissejeda ja korraldada piiramatut tähtitööd kõigil tööaladel, kus see vähegi võimalik. Selle juures nõutakse, et võimalikult vähe aega tarvitataks töölemineteks ja tööt tulekuks, lihendataks tööwäheaega, tehaste komitees ja arstiabiüks luhwat aega jne. Tähtitöö normid tulla kindlaks määrata vähemalt kuue kuu peale ette. On selge, et kui juba ametiühijused hakkawad mõtlema tähtitöö sissejeadmise eest, siis 8-tunnilistest tööpäewast enam jälgegi järele ei jää.

Posti-telegr.-telef. teenijate resolutsioonid.

Tallinnas 14. jaan. peetud posti-telegr.-telef. teenijate koosolek võttis järgmise resolutsiooni vastu. („Wäewalhele“ järele liihend.)

1) Et 1. jaanuarist f. a. saaks maksima pandud muud palgamäärad täies ulatuses, nagu need riigi- ja omaval.teenijate keskkõrge ja posti-telegraafi-telefoni teenijate ja raudteelaste ühijees määrat kirjas wabariigi walitsusele 1. a. esitati, alustaks mõttea arstlike ekspertkomisjoni poolt wäljatöötatud ja tööhooletandeministeeriumi poolt kinnitatud elatismiinimumi.

2) Et äärmisel juhtumisel, kui palgade wihimata normeerimine elatismiinimumi kohaselt mõnesugustel tähtjatel põhjustel kõhe võimalik ei peaks olema — lihtasu maksimale määratud summa — 180 miljoni — tumbatult suurendatud saaks.

3) Et antama palgalisa jaotamine sünniks õiglaselt selle põhinnote ja Suabia palgaroodelille mahubatud palgaajime mahakorvade kohaselt, nagu see ette nähtud 15. aug. 1. a. wabariigi walitsusele esitatud posti-t. t. teenijate ja raudteelaste ühijees määrat kirjas.

4) Ühjalhetedes inimruud teate põhjal, nagu oleks rahaminister riigi eelarwe tohalkaalus-temiseks riigiteenijatele lisatasuaks määratud inimruud 90 miljoni marka mahajõõmmarud — protesteerib koosolek kõige ägedamalt samasse ebaõiglaste haimruud vastu ja soowib, et wabariigi walitus ja eriti rahaminister meie wilehja majanduslike seisukorraga tutuureks.

6) Nende nõudmistele elluwõimiseks tuleb keskjuhatusel kõige energilisemalt wälja astuda, astudes liihendusse riigikoogu riigimadega ja kindlustades riigimade poolehoidu selleks, et eestlihendatud nõudmistele wastuwõtmist leiaks.

Omalt poolt toetab peakoosolek keskjuhatusi tema nõudmistele ja wäljaastumistele kõige kindlamalt.

Tööliste liikumine Gestis. Ametiühijusline liikumine ei ole Gestis veel kunagi dieti jalgu alla saanud. Etule tärkas ta peale esimest rewolutsiooni 1905. a. Warsti peale selle juri tegevus tsaari walitsuse surme tõttu. Mut hoogu sai liikumine peale 1917. a. rewolutsiooni. Praegusel momendil seisame jälle rüüstatud ja lõhutud organisatsioonide ees. Raske on ütelda, kumbpool, kas äärmine pahem wõi parem siin rohkem süüdi on; kuid üks on kindel: liikumist lõpulikult surmata pole ka läinud aasta detsember suutnud, waid ümberpöördukt — nende ühingute elustamisel, mis seni wäljasuremisel olid, on ta uut hoogu andnud ja kus nad kinni pandud, asutatakse uusi. Nii on uute ühijuste asutamine teoksil Narwas Kreenholmi wab. töölistel ja Tallinnas, kuna Tartus uue ühijuste liidu loomise kallal tõhijelt tööd tehakse.

Tallinna sadamatööliste ametiühijus pidas weebuarikuul aastapeakoosolekut. Kinnitati aruanded, waliti juhatus ja rewisjonikomisjon. Tähtsamaks küsimuseks oli muidugi tööpuiduse küsimus, mis ka sadamas, sellepärast et laewu wähe sisse tuleb, ennast tunda annab.

Tartu aiatööliste ametiühijuse peakoosolek 1. weebr. tunnistas tarwilikuks ellu kutsuda puht-aiatöökooli.

D.-ü. „Töölistemaja“ on siseministri otuse põhjal sulutud ja liikumata warandus, mis asub Tallinnas, Waksali puiesteel nr. 8, wõetud walitsemise alla.

Lubamata nähtused ametiühijuslikes elus. 26. jaan. mõistis Tallinna-Saapsalu rahukogu sadamatööliste ametiühijuse endise kirjatoimetaja ühijuse raha omandamise eest 1½ aastaks wangiroodu.

2. weebr. mõistis kohus Merimeeste liidu endise esimehe E. Immermanni liidu raha omandamise pärast kahesaks kuuks wangi.

Beilinsoni trikifojas oli 23. jaanuaril tööliste wanema walimine. Waliti S. Sint.

D.-ü. „Tubak'i“ tööliste wanema walimine oli 28. jaan., waliti E. Weedo.

Riigi raudtee peatehaste tööliste wanema walimine oli 20. jaanuaril. Waliti wanemateks: E. Pärdi, S. Normann, D. Brenner, E. Weeber.

N.-f. „Dwigateli“ tööliste wanemateks waliti jaanuarikuul Toffelmann ja Voorberg.

Karwa linawabr. töölised walifid 29. jaan. wanematenõutogu.

Türi a.-s. paberiwabriku töölised walifid 12. weebr. wanemaks A. Bertmanni.

Kuudas tegema ei pea. Tallinna Ametiühij. tarvitajate ühifus awas hiljuti Liivalaia ja Tatarsi uulitjate nurgal toiduainete kaupluse. Weebuarikuul lõpul awas nende samade uulitjate teisel nurgal ka toiduainete kaupluse tarwit. ühif. „Dma“. Suwitab, kas „Dma“ ühistegeleste põhimõtete järele nii olema peabki, et tarw. ühifus tarwitajate ühifujega mõistleb. Kas Tallinnas see loht ainuke uulitjate nurf kaupluse ruumidega oli? Kärmitjel korral oleks ju mõidud linna- ja kefkwalitjuse poole pöörata palwega üks üüri-korter jelleks otstarbeks ümberehitada. Kui üüriiseadus takistab, oleks mõidud riigifogule seaduse muutmise ettepanekuga efineda mõni neist neliteist meest, kes ammu wõi praegu seadusandlifel aparaadil ligidal seisawad. (L.ii. „Dma“ akende dekoratfioonile 24. weebr. wäljapandud andmetel) ja ka „Dma“ põhimõtete teostamijes kaastegewad olnud wõi praegu on

Balti Lacwathase töölilste tarwitajate ühifus „Dma abile“, mis wabriku asutamifest saadik neis ruumides ajub, on wabrikuwal. kaupluse ruumid ules delnud. Neid ruume tahab rentida oma kaupluse jaoks, mis praegu ajub „Dma Abi“ kaupluse wastas üle tee, p. k. „Estoonia“ ja pakub wabrikuwal. kümme tuhat marka kuus üüri rohkem.

Kurjad keeled räägiwad, et wiinane üüri-tõstmine „Dma Abi“ ruumide eest olla selle tõttu tulnud, et p. k. „Estoonia“ ruumide eest rohkem pakkunud. Selle eel olla teinud p. k. „Estoonia“ ettepaneku „Dma Abile“ kaupluse-ruumifid wahetada, mida aga wastu pole wõetud.

Tartu üldhaigekassa otjustas haigekassa apteeki awamifeks töö-hoolekandeministeeriumilt luba paluda.

Siiritusewabrik Rosen ja Ko haigekassa läbikäik oli läinud aastal 182.893 marka. Kasjaosjaliste perekonnaliikmetele läks arstiabiandmifeks 62.365 marka. Kasja sisjetulek oli 157.098 marka. Wasta jookful olid haiged 13 mees- ja 6 naiskasjaliget. Meeste haiguspäewade arw ulatas 158, naistel 232 peale. Kasjalitfmetele arstiabiandmifeks tulus 49.957 mk., perekonnaliikmetega kokku andis kassa üldifelt arstiabi peale 112.322 mrf.

1925. a. eelarwe on tasakaalus 165.400 margaga. Sellest on ette nähtud kasjalitfmetele arstiabiandmifeks 107.000 mk., perekon-

naliikmetele 36.000 mk., kapitaali protfentifedeks 8.000 marka ja teenijate palkafedeks 14.400 marka.

„B. M.“

Tallinna ühifehaigekassa wosifimifude peakoosolekul 18. jaan. otjustati apteeki awamifeks poolteist miljoni krediti määrata ja harutati haigekassjale maja ostmise küsimust.

Pakkumifit on palju, kuid juurem osa neist wastuwõtmata, mõni oma asufoha poolest, teised nõuamad juuri ümberehitusi, ennem kui wastawad haigekassa nõuetele. Need majad, mis wastuwõetawad oleks, on liig kallid. Küsimus jeni otjustamata ja kassa endistes ruumides.

Kiigi randtee peatehaste töölilste 16. jaan. peetud koosoleku tähtsamad otjused: 1) efineda palgafõrgendusnõudmifega; 2) nõuda, et ka töölilste pensiooniseaduse alla wõetaks; 3) tööpuuduse wastu finnitamise seaduse wäljaandmifit; 4) wahitide tööaja lühendamifit (peale koosfiejude kokkutõmbamifit jagati kolmanda wahit tööaeg kahe kohalejäänu peale ära).

Walga randteetehaste depootöölilste peakoosolekul, 3. weebr. otjustati: 1) nõuda palkade tõstmifit alammäärani 3 kuldkrooni päewas; 2) töölilste pensiooniseaduse wäljaandmifit; 3) tööpuuduse wastu finnitamise seaduse wäljaandmifit. Töölilste wanemateks waliti J. Pastarus ja A. Sim.

„Türi“ wabrikutöölilste otjustafid koosolekul, 8. weebr. palka 5 marka tunnis juure küfida.

Karwa Kreenholmi wabr. töölilste koosolekul, 5. weebr. otjustati nõuda elufalliduse-rahha 5 mk. tunnis ja töölilstele, kes wäljaspool elawad, korteriraha.

30% wõrra palgafõrgenduse nõudmife peale tõsteti palkafid ainult wiite marga wõrra.

Menning ja Ko naelawabrikus töötab ainult 4 meest.

„Georgi“ paberosfifekstade-wabrik töötab weebuarikuult algades waheldamifit, j. o. osa töölifit 3 päewa ja teine osa teised kolm päewa nädalas.

Pihki jahuwestis said tööpuuduse tõttu 8 töölifit lahti.

„Estofing'is“ tööpuudufel 10 töölifit lahti jaanud.

„Milleri“ tehases tööl ainult 12 inimeft ja needki ainult kaks päewa nädalas.

„Maireri“ wabrikus tööl 20 inimeft. Wanematel töölilstel, kes juba 20—30 aastat wahelpidamata Maireri juures töötanud, raske mujal, kui nooremaid töötä töölifit küllalt saa-

da, tööd leida. Käidi abi saamas töö-hoolekandeministeeriumis ja riigikogu s.-d. riigimas. Tagajärgesid ei mingisuguseid. Töölised nälgivad, kuna ametnikud palga edasi saavad, olgugi, et wabrik täiesti seisab.

Tööliskond nõuab, et kui riik wabriku käimapanemiseks raha annab, siis pangu omalt poolt kontroll järelwalwama, et ka õiglaselt tööde peale tarwitataks, aga wabrik mitte oma ametnikkudele seegiks ei kujuneks.

„Dwigateli“ tehases lahti lastud üle 20 inimese. Kui tööd juure ei saada, jääb tehas seisma.

Metallitööstus „Gfab“ jääb seisma.

Kiigiametnikka wähendati 1924. a. ligi tuhat inimese võrra. Käesolewal aastal kaawatetakse weel wähendada ligi 2000 ametniku võrra. Wähendatakse wäljaminekuid. Kahtleme, et jarnane wähendamise wiis otsustarbekohane on. On kinned võimalused wäljaminekuid wähendada muul teel, kui nälgivate kodanikkude arwu tõstmise kulu.

Tartu lamalõikamise wabrikuteist töötawad ainult kaks, kuna teised palgide puudusel seisawad.

„Türi“ paberiwabrikus 17 töölisi lõpuarwed saanud.

Karwa linawabrikus lasti 7. weebr. tööpuudusega põhjendades ligi 100 töölisi lahti.

Balti puuwillawab. wõeti 100 töölisi juure.

Krullsi tehase tööd juure saanud ja töötab nüüd iga päew.

R. Jürgensi puutööstuses hakati tähtjaliste tellimiste rahuldamiseks, kahewahetuslega tööle.

„Astoria“ tubakaw. paberosifitestade osak. tehakse jaanuari lõpuist peale kahe wahetuslega tööd.

„Sägala“ puupapiwabrik. töötab kolme wahetuslega.

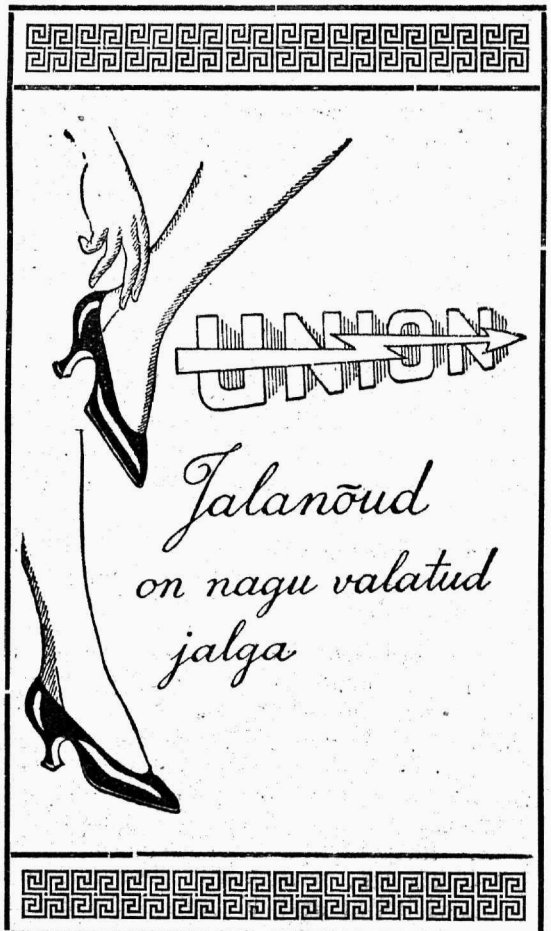
Greenholmi Joala wabr. tehakse mitmes osakonnas ületummitööd. Põhjendatakse seda tähtjalistele töödega. Töölised peaks siin wahete astuma ja jeni kui töötä töölisi palju, mitte ületunde tegema.

„Safermi“ tubakawabriku litograafia osakond, mis jeni kolm päewa nädalas töötas, hakkab kuus päewa nädalas töötama.

ühiskondlistel töödel Tallinnas, kaawatetatakse kahe wahetuslega töötama hakata.

Surowikat töölisparteide ridades.

Rootsi töölispartei kaotas 24. weebr. oma tähtsama juhi, Sjalmar Branting'i, kes 40 aasta eest töölisliikumise esiridadesse astus ja kes wiimastel aastatel mitte ainult Rootsi poliitikas juhtivat osa ei etendanud, waid kelle tähtsus ja mõju maailmasõjast saadik rahwuswaheliseks jät. Teda leinab kogu ilma proletariat. — 28. weebr. juri Saksa riigi president Friedrich Ebert. Ebert jündis 1871. a., õppis sadulsepaks, wõitis Saksa töölisliikumises tähtsa usaldusmehe koha. Teda waliti 20 aasta eest partei juhatuse liikmeks ja weebr. 1919 waliti Ebert Saksa riigi presidendiks. — 24. weebr. on ka Rootsi ametiühijuste pealaekahoidja Erik Lange 49 a. wanuses jurnud. Paar nädalat warem wiis jurn Norra ametiühijuste tege-lase Ole Lian'i hauda.

UNION

Jalanõud
on nagu valatud
jalga